DIMITRIE VATAMANIUC (25 SEPTEMBRIE 1920 – 4 IULIE 2018)

Dimitrie Vatamaniuc (September 25, 1920 – July 4, 2018)

(*Abstract*)*

Dimitrie Vatamaniuc was born on September 25, 1920, in the Sucevita village, Rădăuți County (nowadays Suceava County). He attended the primary school in Sucevita, then graduated from the Teacher Education School in Cernăuți and Bacău, the "Eudoxiu Hurmuzachi" High School from Rădăuți and the Faculty of Letters and Philosophy at the University of Cluj. In 1957 he obtained his doctorate at the Institute of Literary History and Folklore, under the guidance of George Călinescu, with the thesis *Ioan Popovici Bănățeanul şi lumea meseriaşilor*. He is the author of works dedicated to Ion-Popovici Bănățeanul, George Coşbuc, Ioan Slavici, Lucian Blaga, Tudor Arghezi. Dimitrie Vatamaniuc's name will forever be linked to the great critical edition of Mihai Eminescu's work, which was initiated and coordinated by Perpessicius in 1939. He overtook together with Petru Creția the continuation of the entire edition of the national poet's work. Under his supervision there appeared, between 1977 and 1993, the volumes VII–XVI of Eminescu's work. Dimitrie Vatamaniuc was the director of the Centre for "Bukovina" – Studies of the Romanian Academy (since 2007 reorganized as the "Bukovina" Institute), editor of the institute's periodical "Annals of Bukovina" and coordinator of the book collection *Encyclopaedia of Bukovina in studies and monographs*. In 2006 Dimitrie Vatamaniuc published the volume *Bukovina between the West and the Orient*. *Studies and documents* and in 2010 appeared a series of personal interviews, published by Constantin Hrehor with the title *Conversations under Angels' Staircase*. This long and rich cultural and scientific activity was rewarded by the election of Dimitrie Vatamaniuc as an honorary member of the Romanian Academy (2001). Dimitrie Vatamaniuc died on July 4, 2018, at the venerable age of 98, leaving behind a vast work dedicated to the values of the Romanian literature and the culture and civilization of Bukovina.

Keywords: Dimitrie Vatamaniuc, Bukovina, literary and scientific work, Romanian Academy.

Dimitrie Vatamaniuc, membru de onoare al Academiei Române, reputat eminescolog, fervent apărător şi promotor al culturii şi civilizației românești din Bucovina, s-a născut în 25 septembrie 1920, în comuna Sucevița, județul Rădăuți, în familia agricultorului Ioan Vatamaniuc şi a Iustinei, născută Cazacu, familie în care au crescut încă patru copii: Eugenia, Vasile, Trandafir şi Viorica. În perioada 1927–1935 a urmat şcoala primară în comuna Sucevița (şcoală care astăzi îi poartă

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXVI**, *1* (52), p. 339–344, Rădăuți – Bucureşti, 2019

BDD-A32690 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:50 UTC)

numele), apoi a absolvit Şcoala Normală de Învăţători (Cernăuţi, 1935–1940; Bacău, 1940–1941; Cernăuţi, 1942–1943). La Cernăuţi, Dimitrie Vatamaniuc i-a avut ca profesori pe Ipolit Tarnavschi, Alois Grigorovici, Emil Goraş, Vasile Strejac, Traian Ştefureac, Laurenţiu Tomoioagă. În septembrie 1943, a susţinut examenele de diferenţă pentru clasele V–VIII la Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi” din Rădăuţi. A trecut examenul de bacalaureat la Cernăuţi, în septembrie 1943, ca absolvent al acestui liceu. La Universitatea din Cluj a urmat cursurile Facultăţii de Litere şi Filozofie (1943–1947), avându-i ca profesori pe Lucian Blaga, Ioan Lupaş, D. D. Roşca, Şt. Paşca, Ioan Breazu, D. Todoran, Fl. Ştefănescu-Goangă, Onisifor Ghibu, Alexe Procopovici, Gh. Procopovici, Gh. Giulea, Umberto Cianciolo, Ioachim Crăciun. A obţinut licenţa în anul 1947, sub îndrumarea ştiinţifică a profesorului Dimitrie Popovici. În timpul studenţiei a făcut parte din comitetul de conducere al Societăţii studenţeşti bucovinene „Junimea” şi a participat la greva împotriva instalării regimului comunist din 1946.

După terminarea facultăţii s-a înscris la doctorat (septembrie 1947), la profesorul Dimitrie Popovici, cu teza *Ioan Slavici şi lumea prin care a trecut*, care nu a putut fi susţinută, ca urmare a reformei învăţământului din anul 1948. Peste zece ani, în 1957, Dimitrie Vatamaniuc a obţinut doctoratul la Institutul de Istorie Literară şi Folclor, sub îndrumarea lui George Călinescu, cu teza *Ioan Popovici Bănăţeanul şi lumea meseriaşilor*, care a fost publicată în anul 1959 (ediţia a II-a, 2005).

Dimitrie Vatamaniuc a fost profesor de limba şi literatura română la Liceul „Andrei Mureşanu” (Dej); lector la Universitatea din Bucureşti (1957–1961); bibliotecar la Biblioteca Centrală Universitară Bucureşti (1961–1964); redactor, şef de secţie la Centrul de Documentare Ştiinţifică al Academiei R.P.R./R.S.R. (1964–1970); redactor la Centrul de Documentare şi Informare în Ştiinţele Sociale şi Politice al Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice a R.S.R. (1970–1974); cercetător ştiinţific la Institutul de Istorie şi Teorie Literară „George Călinescu” (1974–1975); cercetător la Muzeul Literaturii Române (1975–2001).

Sub pseudonimul D. Drumaru, a publicat proză şi versuri în „Bucovina” (unde a debutat publicistic, în anul 1943, cu nuvela *Între primari*), „Bucovina literară” şi „Revista Bucovinei”. A avut, de-a lungul timpului, colaborări şi la alte periodice din ţară şi străinătate, unde a publicat articole ştiinţifice: „Academica”, „Analele Bucovinei”, „Almanahul literar” (redactor), „Buletin de informare ştiinţifică” (redactor-şef), „Caietele «Mihai Eminescu»”, „Călăuza bibliotecarului”, „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Făclia”, „Gazeta literară”, „Limbă şi literatură”, „Literatorul”, „Luceafărul”, „Lupta Ardealului”, „Manuscriptum”, „Mesager bucovinean”, „Paşii

BDD-A32690 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:50 UTC)

Profetului", „Progresele științei", „Revista de istorie și teorie literară", „Revista de referate și recenzii" (redactor-șef), „Steaua", „Transilvania", „Tribuna", „Viața românească", „Viața universitară", „Septentrion", „Glasul Bucovinei", „Kurier der Bochumer Gesellschaft für rumänische Sprache und Literatur"[1].

Numele lui Dimitrie Vatamaniuc va fi legat definitiv de marea ediție critică Mihai Eminescu, inițiată și coordonată de Perpessicius în 1939 și întreruptă în 1963, la volumul al VI-lea, devenind astfel unul dintre cei mai importanți eminescologi români. După angajarea la Muzeul Literaturii Române, Dimitrie Vatamaniuc a condus colectivul de cercetare alcătuit din Petru Creția, Eugenia Oprescu și Anca Costa-Foru, care a preluat proiectul lui Perpessicius de editare a operei eminesciene. Până în anul 1993, acesta tipărește volumele VII–XVI: *Opere*, VII, *Proza literară* (1977); *Opere*, VIII, *Teatrul original și tradus. Traducerile de proză literară. Dicționarul de rime* (1988); *Opere*, IX, *Publicistica, 1870–1877* (1980); *Opere*, X, *Publicistica, 1 noiembrie 1877 – 15 februarie 1880* (1989); *Opere*, XI, *Publicistica, 17 februarie – 31 decembrie 1880* (1984); *Opere*, XII, *Publicistica, 1 ianuarie – 31 decembrie 1881* (1985); *Opere*, XIII, *Publicistica, 1882–1883, 1888–1889* (1985); *Opere*, XIV, *Traduceri filosofice, istorice și științifice* (1983); *Opere*, XV, *Fragmentarium. Addenda ediției* (1993); *Opere*, XVI, *Corespondență. Documentar* (1989). Dimitrie Vatamaniuc este autorul monografiilor: *Publicistica lui Mihai Eminescu. 1870–1877* (Iași, 1975); *Publicistica lui Eminescu. 1877–1883, 1888–1889* (București, 1996); *M. Eminescu. Manuscrisele, jurnal al formării intelectuale și al lărgirii orizontului științific. Laborator și creație. Instrument de lucru* (București, 1988); *M. Eminescu. Contribuții documentare* (Galați, 1992); *Eminescu și Transilvania* (Cluj-Napoca, 1995); *Caietele Eminescu. Mitologie și document* (București, 1998). În lista edițiilor îngrijite de Dimitrie Vatamaniuc se regăsesc și lucrările: M. Eminescu, *Icoane vechi și icoane nouă* (București, 1996); *Răpirea Bucovinei* (București, 1996); *Basarabia – pământ românesc samavolnic răpit* (București, 1997); *Sfântul pământ al Transilvaniei* (București, 1997); *Corespondența*, vol. I–III (București, 1997–1998); *Românii din afara granițelor țării* (București, 1998); *Chestiunea evreiască* (București, 1998); *Statul*, vol. I–II (București, 1998–1999); *Proză* (București, 1999); *Opere*, vol. I–III (București, 1999); *Opere*, vol. IV–V (București, 2000); *Opera dramatică. Lucrări originale* (București, 2001); *Traduceri literare* (București, 2002); *Corespondența lui Eminescu cu Veronica Micle* (București, 2003); *Poezii* (București, 2004); *Eminescu în ediții integrale* (București, 2013, în colaborare).

Dimitrie Vatamaniuc este și autorul unor monografii dedicate lui Ion Popovici-Bănățeanul (volum cu care a debutat editorial în 1959), George Coșbuc, Ioan Slavici, Ion Agârbiceanu și Lucian Blaga. De asemenea, de importanță sunt biobibliografiile despre Ioan Slavici, Ion Agârbiceanu, Lucian Blaga și Tudor Arghezi.

[1] Vasile I. Schipor, „Dimitrie Vatamaniuc – 90", în „Bucovina literară", serie nouă, Suceava, anul XXI, nr. 8–9 (234–235), august – septembrie 2010, p. 23–27; idem, „D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, la a 95-a aniversare a nașterii sale", în „Analele Bucovinei", Rădăuți – București, anul XXII, nr. 2 (45), 2015, p. 357–400.

BDD-A32690 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:50 UTC)

Dintre ediţiile pe care le-a îngrijit amintim: Ioan Slavici, *Opere*, vol. I–XIV (Bucureşti, 1967–1987); Teodor Balan, *Istoria teatrului românesc în Bucovina istorică* (Bucureşti, 2005); Titu Maiorescu, *Opere*, vol. I, *Critice*, vol. II. *Traduceri. Încercări literare* (Bucureşti, 2005, în colaborare); Titu Maiorescu, *Opere*, vol. III. *Discursuri parlamentare (1866–1899)*, vol. IV. *Discursuri parlamentare (1900–1913)* (Bucureşti, 2006, în colaborare); *Claudiu Isopescu, mesager al spiritualităţii româneşti în Italia, I. Corespondenţă (1926–1942)* (Bucureşti, 2006, în colaborare); Dimitrie Onciul, *Scrieri despre Bucovina, Transilvania şi lexicografice* (Bucureşti, 2008, în colaborare).

Născut şi crescut în Bucovina, Dimitrie Vatamaniuc s-a implicat cu dăruire în studierea şi promovarea valorilor culturii româneşti de aici. A fost director fondator al Centrului de Studii „Bucovina" al Academiei Române (devenit, din anul 2007, Institutul „Bucovina") în perioada 1992–2007, redactor-şef al periodicului semestrial „Analele Bucovinei", editat de Institutul „Bucovina", şi coordonator al colecţiei „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii", fondată la Rădăuţi, în 1996. Alături de colectivul de la Rădăuţi a iniţiat şi organizat primele conferinţe ştiinţifice internaţionale privind Bucovina, în colaborare cu Bukowina-Institut din Augsburg şi Centrul Bucovinean de Cercetări Ştiinţifice al Universităţii de Stat din Cernăuţi (1996, 2000). Dimitrie Vatamaniuc a fost director al revistei Septentrion", editată de Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina (Rădăuţi) şi membru în colegiul de redacţie al revistelor „Bucovina literară" (Suceava) şi „Glasul Bucovinei" (Cernăuţi). Prin lucrările publicate de-a lungul timpului, Dimitrie Vatamaniuc a contribuit la renaşterea activităţii de cercetare ştiinţifică din Bucovina.

În anul 2006, Dimitrie Vatamaniuc a publicat, la Editura Academiei Române, lucrarea *Bucovina între Occident şi Orient. Studii şi documente*, apărută în colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii". Cele zece capitole ale lucrării reunesc studiile şi documentele publicate în: „Analele Academiei Române", „Analele Bucovinei", „Glasul Bucovinei", „Academica", „Septentrion", „Tribuna", „Paşii Profetului" ş.a.: I. *Centrul de Studii „Bucovina"*; II: *Conferinţe şi reuniuni internaţionale*; III. *Mari scriitori români şi Bucovina*; IV. *Personalităţi din Bucovina*; V. *Mesageri bucovineni ai spiritualităţii româneşti*; VI. *Intelectuali bucovineni în corespondenţa cu contemporanii lor*; VII. *Relaţii româno-germane şi româno-poloneze*; VIII. *Mişcarea literară bucovineană interbelică şi presa rădăuţeană*; IX. *Onomastică bucovineană*; X. *Documente*. Academicianul Ştefan Ştefănescu, cel care a semnat *Prefaţa* volumului, afirma că această lucrare este una „dintre cele mai frumoase cărţi de identitate a poporului român", care, prin „varietatea tematică – de la izvorul istoric inedit la reflecţia profundă asupra valorii istoriei, de la istoria străveche la istoria zilelor noastre, de la istoria locală la cea naţională şi universală", lansează cititorilor „invitaţia de cunoaştere prin cultură a istoriei românilor"[2].

Memorialistica lui Dimitrie Vatamaniuc este tipărită în acea „carte vie, cum o aprecia acad. Eugen Simion, plină de fapte de viaţă şi documente, o carte, în fine,

[2] Acad. Ştefan Ştefănescu, „Prefaţă", în D. Vatamaniuc, *Bucovina între Occident şi Orient. Studii şi documente*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2006, p. 9.

BDD-A32690 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:50 UTC)

în care își reconstituie biografia un personaj pe care nu știu cum să-l numesc mai bine: un mucenic sau un gentilom al istoriografiei românești?”[3]. Este vorba despre cartea de confesiuni, publicată de Constantin Hrehor, *Convorbiri sub scara cu îngeri*, apărută în anul 2010, la împlinirea a 90 de ani de viață. Aceste convorbiri, în care îl descoperim pe Dimitrie Vatamaniuc ca elev, student, profesor, cercetător și academician, „ne mută, cum afirmă Mircea A. Diaconu, în configurația atât de ramificată, de haotică, poate, a unei vieți care-și reconstituie pe seama câtorva generații identitatea, așa cum își redescoperă, în hazardul desfășurării propriei vieți, sensul”. Reconstituind „figura acestui spirit creator, armătura sa ideologic temperamentală”[4], lucrarea are o importanță deosebită pentru cultura din Bucovina, prin caracterul său documentar (aici se regăsesc pagini de memorialistică, evocări, studii de genealogie, onomastică, etnografie, antropologie).

Dimitrie Vatamaniuc a primit, de-a lungul timpului, numeroase distincții și premii. A fost desemnat, pentru activitatea de cercetător și editor, „Om al Anului” și a primit „Diploma de Onoare” din partea The American Biographical Institute (1999 și 2000); a primit, din partea președinției României, medalia comemorativă „150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu”, „pentru contribuția sa deosebită adusă la promovarea operei eminesciene” (2000); Universitățile „Lucian Blaga” (Sibiu) și „Ștefan cel Mare” (Suceava) i-au acordat titlul de *Doctor Honoris Causa* (2000, 2008); la împlinirea a 90 de ani de viață, a primit din partea Societății Scriitorilor Bucovineni o Diplomă de Excelență pentru „contribuția deosebită la punerea în valoare a istoriei literare române, precum și verticalitatea morală”, iar din partea Fundației Culturale a Bucovinei a primit Medalia Aniversară de Argint, la 15 ani de existență a Fundației; a fost ales cetățean de onoare al județului Suceava, al municipiului Rădăuți și al comunelor Sucevița și Șiria; a fost ales membru în The International Academy „Mihai Eminescu” (India, 1998) și Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu” (Chișinău, 2001), membru de onoare al Societății de Științe Filologice din România, membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Societății Scriitorilor Bucovineni, membru al Academiei Carpatica, membru de onoare al Societății Oamenilor de Știință din Bihor, la Ligii Culturale „Mihai Eminescu” (Sibiu, Suceava, Craiova), al Societății Academice din Târgu-Jiu, al Ligii Culturale a Românilor de Pretutindeni, președinte de onoare al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina.

Îndelungata și bogata activitate culturală și științifică a fost răsplătită prin alegerea lui Dimitrie Vatamaniuc, în anul 2001, ca membru de onoare al Academiei Române. În *Recomandarea* alcătuită de acad. Ștefan Augustin Doinaș se afirmă că „ceea ce caracterizează cărțile profesorului Dimitrie Vatamaniuc sunt acribia științifică, pasiunea cercetării și publicării documentelor literare, respectul față de textul

[3] Acad. Eugen Simion, *Cuvânt-înainte*, la Dimitrie Vatamaniuc, Constantin Hrehor, *Convorbiri sub scara cu îngeri*, Iași, Editura Timpul, 2010, p. 6.

[4] Mircea A. Diaconu, „Labirintul Dimitrie Vatamaniuc”, în „Crai nou”, Suceava, anul XXIX, nr. 7782, 9 iulie 2018, p. 9.

BDD-A32690 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:50 UTC)

original (de apreciat, mai ales, în cazul ediţiilor Eminescu şi Slavici), stilul sobru, clar şi elegant, seriozitatea informaţiilor şi sugestiile interesante ale unui spirit familiarizat cu literatura europeană. Pentru toate aceste calităţi, care atestă personalitatea inconfundabilă a unui mare pasionat cărturar de formaţie riguroasă, susţin cu tărie primirea sa ca membru de onoare al Academiei Române. La cei 80 de ani împliniţi, alegerea sa în această calitate ar însemna o binemeritată recunoaştere, un semn al preţuirii de care se cuvine să se bucure o activitate exemplară, extrem de utilă şi strict necesară”[5].

Dimitrie Vatamaniuc s-a stins din viaţă în 4 iulie 2018, la venerabila vârstă de 98 de ani, lăsând în urmă o operă vastă, dedicată valorilor literaturii române clasice şi culturii şi civilizaţiei bucovinene.

Rodica Jugrin

[5] Dimitrie Vatamaniuc, Constantin Hrehor, *op. cit.*, p. 364.

BDD-A32690 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:50 UTC)